

PRZECHODZIĆ SIĘ (48) *vb impf i pf*

impf (44), *pf* (2) [*fut, part praet act*] *BierEz C*, *Oczko 26v*, [*Wokabul 1539 N3*], *impf a. pf [inf]* (2) *RejWiz 22v, 92v*, [*Wokabul 1539 P3*].

się (37), *się* (11).

e oraz o jasne.

inf przechodzić się (13). ◇ *praes 1 sg* przechodzę się (10). ◇ *2 sg* przechodzisz się (1). ◇ *3 sg* przechodzi się (3). ◇ *3 pl* przechodzą się (4). ◇ *praet 2 sg m* przechodziłeś się (2). ◇ *3 sg m* przechodził się (5). ◇ *3 pl m pers* przechodzili się (1). ◇ *fut 1 pl* przechodzimy się (1). ◇ *imp 2 sg* przech(o)dz się (1). ◇ *3 sg* niechaj się przechodzi (1). ◇ [*con 1 sg f* bych się przechodziła.] ◇ *part praes act* przechodząc się (5). ◇ *part praet act* przechodziwszy się (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI (jeden z niżej notowanych przykładów) i XVIII w.

1. *Idąc, zmieni(a)ć miejsce pobytu, przemieszczać się, wędrować; udawać się; spacerować; ambulare Vulg, PolAnt, Mącz, Cn; obambulare Modrz, Calep, Cn; deambulare Vulg, Calep; prodeambulare Mącz, Calep; cursare, discurrere Mącz, Cn; reptare, spatari, volitare Mącz; exspatari, inambulare Calep; discursare, intercursare, occursare, percursare, pervagari, vagari Cn (45) :*

a. *O ludziach (44) : A wzięwłzy kofz zá mną łie bierzj Nákupim źiela k wieczery: Y ktemu łie przechodzimy/ A potym więc łepiey ziemy. BierEz C; Ale tys łię mogł przechodzić A wnątrze łobie ochłodzić. Stowarzyłtwem gdzie połziedzyał łfczie bys rychley otrzezwyał RejKup h7; GliczKsiqż H8v; A tám łie około niey [Rozkoszy] włzyłcy zgmóádzili/ Co włzytko opułłili by łwiátá zázyli. A ták łełłic nie cięłzko á chcelz łie przechodzić/ Vźrzyłz tám wielkie dziwy nie będzyc łe łzkodzić. RejWiz 22v; Abowiem przechodząc łie y oględuiác obrázy wálłe/ náłazłem y ołtarz ná kthorym nápiłano było: Nieznáiomemu Bogu. Leop Act 17/23; Curso, Częłto á gęłto bieżę/ tylko łie przechodzę. Mącz 73d, 7c, 324c, 404c; ModrzBaz 36; A iż brác wodę o łłońcá włchodźiełmy kazáli/ náłz chory w ten czás/ z łożá złazłzy/ niechay łye przechodzi/ y ciáło rozrułzawłzy nieiáko zágrzeie Oczko 26v; Prodeambulo – Przechodzę łie. Calep 853b, 288b, 391b, 516b, [711]b; [Wielebny pánie Bákálárzu/ rácz mi dáć odpuffłzczenie/ że bych mogłá náchwilkę łie przechodzić á dzifia wolną być od náuki. Wokabul 1539 P3; TerentMatKęł Hv].*

przechodzić się do kogo, do czego (3): A włzákoż łednák nie wádzi miáłto krotóhfile/ y do tego y do owego [łługi] łie przechodzić/ łełłize ták robi y ták czyni iáko mu rołkazano. RejZwierc 107, 111, 172v; [Ich wółt gern łpatziren gehen Ia bych rádá łzłá do ogrodá/ łie przechodziłá/ do kołłiołá/ łpáłá/ iáđłá Wokabul 1539 N4v; MetrKor 1578 117/443].

przechodzić się z kim (3): Xánt się z Ezopem przechodził: Y wełzli łą miedzy groby BierEz E2v; Około wrot/ á w káđdych drzwiach chłop z włocznjá łtoi/ By go nie vbieżano nieborak łie boi. A ow co wolney myłli nic nie myłli o tym/ Przełpawłzy łie bełpiecznie przechodzi łie potym/ Albo łam álbo gdy ma tedy s przyiácielem RejWiz 54; RejZwierc 107v.

przechodzić się po czym (8): potym łie przechodz po miéłtcach chędogich nie łmierdzácych. FalZioł V 65v; Leop Iob 38/16; A Włzedłzy Pan łezus do miáłthá łerycho/ przechodził łie po nim. RejPos 348, 347v; á drudzy po vłicách się przechodząc żebrzą ModrzBaz 37v; NiemObr 77; Biáđá

wam [*Doktorowie i Faryzeuszowie*] iż ięście iáko groby ktorzy nie widác/ á ludzie ktorzy ię po nich przechodzą/ nie wiedzą. *WujNT Luc 11/44. Cf* »i tam i sam się przechodzić«.

przechodzić się dokąd (3): *BudNT R5v marg*; Nie przeto pytam/ Pietrze/ gdzie ię chcesz przechodzić Abych ię miał ná iedną drogę ftobą zgodzić *KochFr 47*; Czálém ię spaciatum ná pole przechodzi [człowiek leniwy]/ Zábáwia ię myśliřtwem/ delicie płodzi. *KlonWor 35*.

przechodzić się którędy (1): W mieřkaniu światło ma byđż wřędy wieczor/ kędy mieřkaią/ y kędy ię przechodzą białęgłowy *GostGosp 132*.

przechodzić się gdzie (7): A Potem przebywał (*marg*) obychodził abo przechodził się (-) Iesus w Galileií *MurzNT Ioann 7/1*; *GliczKsiąż H8v*; Ano piękne pániénki kofztownie vbráne/ [...] Przechodzą ię spiewaiąc miedzy kwiateczkami *RejWiz 24*; PAni żádna w kořciele/ pięknie ię vbrála/ Lotrzy ię przechodzili/ tám kędy klęczála. *RejFig Dd*; Sylvas inter reptare salubres, W řwieżych gáyách ię przechodzić. *Mącz 352b, 7c*; *RejZwierc 107v*; [Pánie oycze przechodzę ię gdzie/ po obiedzie/ wřák/ flońce iáno řwieci/ iálny y wesoły dzifia dzień ięft. *Wokabul 1539 N3*]. *Cf też przechodzić się po czym*.

W charakterystycznych połączeniach: przechodzić się do gumienka, do inszych miast, do kořcioła; przechodzić się miedzy kwiateczkami, miedzy roskoszkami; przechodzić się po dnie przepařci, po mieřcach chędogich, po mieřcach nie řmierdzących, po mieřcie (3), *po rynku, po ulicach; przechodzić się w řwieżych gajach; przechodzić się z przyjacielem* (2); *przechodzić się sam; przechodzić się na chwilę, cicho*.

Zwroty: »po próżnu się przechodzić« (1): Otiose ambulare, Po próżnu ię przechodzić. *Mącz 259a*.

»i tam i sam się przechodzić« [*w tym: po czym* (1)] (3): Volitare in foro, I tám y lám ię po rynku przechodzić. *Mącz 505d, 74b*; Tám řtárzec gdy wřłyřał iż ktoř v drzwi řzepce/ á řicho y tám y lám przechodząc ię depce/ Dopirkoż iáł tym wiecey trząřć onemi worki *HistLan C2v*.

Szeregi: »przebiegać się i przechodzić« (1): Obyes vczyniwřly dwa řliřki w ktore włóżył po řřelágu/ záthknął ye zá okráglą czápkę/ [...] Y vyrzawřly Rurała przyřředł przedení/ tám yáł ię przebyegác y przechodzić/ álbo řoby buyác. *GliczKsiąż H8v*.

[»przechodzić się albo wędrować«: ktorý mlodzienecz albo vceń ktoregořřkolwiek takowego rzemiořla wřřřzei mianowanego řřinkownego, řřwiklem obýřzaiem przez pewne liata wývczył by się; tedý naprzod do inřřých Miařřtch albo Miařřteczek řřechowých ma ię przechodizcz albo wędrowacz ná ieden rok *MetrKor 1578 117/443*.]

Przen [gdzie] (1) : Ale ludzie ku řtarořci řimnieřřy řá, řmnieřře theż idą w głowę kurzawy á tak drogi one przez ktore řny chodzą niebywaią zatkane tak iż řny one wolno ię tam mogą przechodzić *GlabGad L6*.

b. O zwierzętach [k którędy] (1) : Přzenicę dla ptářřwá przy řřodołách/ przy oborách/ klářć kędy ię przechodzą řimie *GostGosp 48*.

2. Zmieniać, zastępować kimř innym [z kim] (1) :

Szereg: »przechodzić się a frymarczyć« (1): Ták ten mlodzyenyec ktorý ię częřto z náuczyřielámi przechodzi á frymarczyř/ trudno áby ię ná náukę dobrze zápomoc mógł *GliczKsiąż N3*.

3. *impf a. pf (Prze)nosić na sobie coś jako ubiór [w czym] (1)* : Iuż ták wierę w żupicy muśiż nieboraku/ Przechodzić iie do cżáfu/ źleć było w yármaku. *RejWiz* 92v.

4. *pf Wypróżnić się (1)* : bráć przed obiádem iednę z lekkich piłulek/ z skrupułu wczynióną/ [...] Przechodziwłzy łye tedy/ á z náturą odpráwiwłzy/ [...] w wánnę wolno ciepłą wśieść. *Oczko* 26v.

Synonimy: 1. przebiegać, udawać się, wędrować; 3. odziewać się, ubierać się.

Formacje współrdzenne cf CHODZIĆ.

Cf PRZECHODZĄCY SIĘ, PRZECHODZENIE SIĘ